

19. SLAKTEDYR

I denne samanhengen skal det ikkje gjerast greie for noko som har med slakte-
tida eller sjølve slaktinga (avlivinga) å gjera. Det har vore etterrøkt før av Nils
Lid.

Det vi ynskjer å få greie på her, er kva dyr som nyttast til slakt, og det som kjem
etter slaktinga – leming av dyret, salting, turking og røyking av kjøtet, og dertil
sjølve slaktemåten, korleis ein nyttar dei ymse lutene av slaktet. Vi deler emnet
på tre lister. Denne første lista gjeld slaktedyra.

1. Nyttar ein skinn eller kjøt av dyr som er sjølvdaude? Korleis var det med
dyr som vart drepne av udyr, nytta ein noko av dei, eller grov ein dei ned?
Dersom eit dyr vert skadd av udyr, så ein lyt slakta det, vil ein då nytta
skinn og kjøt? Er det visse personar (t.d. ei svanger kvinne) som ikkje bør
eta sovore kjøt (kvifor)?
2. Nyttar ein hud og kjøt av hest? Kva tid tok ein til med det? Vert hestekjø-
tet nytta i hushaldet, eller sel ein det til byane, eller gjev ein det til grisen?
3. Nyttar ein kjøt av gragaltar eller grabukkar? Vert dei kasterte før slaktin-
ga (kor lang tid i førevegen?) eller under slaktinga?
4. Kor mange dyr og kva slag rekna ein med å slakta til hushaldet i året?
(Gjev då samstundes opp storleiken på familien med tal på karar, kvende
og born.) Kor mange dyr slakta ein i slaktetida om hausten, og kor mange
kunne verta slakta til ferskmat gjennom året (t.d. kalvar)?
5. I alle bygder er det visse luter, serleg av innvolane på slaktedyret, som
ikkje vert nytta til folkemat. Sumt av dette kan ein nytta til grisemat, sumt
vert berre kasta bort. Kan De gjere greie for korleis dette er i Dykkar
bygd, og kva luter det gjeld av dei ymse slaktedyra? Var det nokon som
nyttar testiklane?

6. Har det vore sume luter av dyret som dei som slakta ikkje ville nytta, men som likevel vart nytta til folkemat, med di dei vart gjevne bort til tiggjarar og tatarar (t.d. levra)?
7. Kunne økonomiske tilhøve ha noko å seie for kor mykje ein nytta av slaktet (ville t.d. småkårsfolk nytta meir enn folk med god råd)?
8. Veit ein av at det har vorte noko skifte etter at ein fekk revegardar og andre pelsdyrgardar, såleis at ein no gjev til revane sumt av det ein laga til folkemat eller grisemat før (t.d. at ein før kunne gjera sume av småtarmarne i stand og ha dei i lag med mørmaten, medan ein no vil gjeva dei til revane)? Kva luter kan det vera tale om såleis?
9. Veit ein av at sume folk har brukt å drikkja varmt blod, anten såleis at dei drikk det når det spruter ut frå det nyslakta dyret, eller dei drikk det or ei ause? Gjer ein dette framleis? Kva slag dyreblod er det ein drikk, og kvifor (t.d. okseblod for å verta sterk)? (Her vil vi vera glad for å få vita om reinjegarar drikk blod av reinsdyr dei drep.)
10. Nyttar ein blodet av sume dyr og ikkje av andre (kva slag)? Kva gjorde ein med det blodet ein ikkje nytta til folkemat, gav ein det i grisematen, eller let ein det berre renna på marka?

Har ein kunna gøyma blodet i lengre tid, og korleis har ein i så fall kunna halda det friskt (t.d. ved å salta det)? Var det sume folk som ikkje ville nytta blodet i det heile? Kva grunn gav dei dette med?

11. Kva slag dyr nyttar ein hovudet av, og kva slag nyttar ein ikkje?

I kva mun nyttar ein føtene på slaktedyra?

Dette punktet vert det spurt meire etter under liknande avsnitt i lista om slaktematen.

---- o o 0 0 o o ----